

Den Haag, 4 november 2014

Op verzoek van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport stuur ik u met deze brief mijn reactie op het rapport «Evaluatie van de inspraak van de donoren van bloed bij Sanquin» (augustus 2014) van de heer K. uit Apeldoorn.

De heer K. geeft aan dat hij aan de hand van diverse rapporten van het adviesbureau Twijnstra Gudde en de donorinspraak zoals die in de praktijk verloopt, de inspraak van donors bij Sanquin heeft geëvalueerd. Alvorens ik inhoudelijk inga op het rapport van de heer K. merk ik op dat, ondanks de sympathie die ik voel voor de betrokkenheid van de heer K. voor de bloeddonatie, ik de conclusie van de heer K. niet deel. De heer K. is van mening dat om een vrijwillige en onbetaalde bloeddonatie te waarborgen, een representatieve vertegenwoordiging van alle donors, door middel van een verkiezing, zitting moet hebben in Sanquin.

Ik ben het met de heer K. in die zin eens dat de inbreng van de donor afkomstig moet zijn van de donor zelf. Sanquin heeft deze inbreng van donors mogelijk gemaakt door het bestaan van de Landelijke Donorraad. Deze raad bestaat uit donors en adviseert de Raad van Bestuur van Sanquin inzake donorbelangen. Leden voor deze raad worden geworven door middel van het open stellen van een vacature onder de donors. Zoals gezegd deel ik de conclusie van de heer K. niet dat de vertegenwoordiging van donors door middel van verkiezingen tot stand dient te komen. In de Wet inzake bloedvoorziening (hierna Wibv) is vastgelegd hoe de bloedvoorziening in Nederland ingericht dient te worden. Krachtens de Wibv stelt de Minister van VWS, met het oog op een doeltreffende en doelmatige bloedvoorziening, een driejaarlijks plan op. Dit plan wordt aan het parlement gezonden. Een wettelijk uitgangspunt is het streven naar een landelijke zelfvoorziening met vrijwillig en om niet (onbetaald) gegeven bloed. Sanquin Bloedvoorziening is op basis van de Wibv aangewezen om uitvoering te geven aan dit plan, waaronder het inzamelen van vrijwillig en om niet gegeven bloed. Dit betekent dat in Nederland Sanquin de primaire verantwoordelijkheid heeft voor het in stand houden van de donatiebereidheid. In het Ministerieel Plan Bloedvoorziening 2015–2017¹ is het belang van de positie van de donor nogmaals benadrukt. In het plan ben ik uitgebreid ingegaan op de structuur ten aanzien van de inbreng van de belangen van de donors (donorinbreng) binnen Sanquin. De sinds 2010 door Sanquin ingevoerde structuur is dit jaar geëvalueerd². Uit de evaluatie is gebleken dat het implementatieproces van de nieuwe structuur van donorinbreng door Sanquin zorgvuldig, betrokken en met een grote mate van openheid is uitgevoerd. In het traject was eveneens sprake van een grote betrokkenheid van de Landelijke Donorraad. Ik heb geconstateerd dat met de in 2010 ingevoerde structuur de inbreng van donors voldoende is gewaarborgd binnen Sanquin. Ik zie daarom (nog) geen aanleiding om het beleid rond het inzamelen van vrijwillig en om niet gegeven bloed te wijzigen door de donorinbreng via verkiezingen verplicht te stellen. Sanquin geeft aan dat naar aanleiding van het laatste donortevredenheidsonderzoek³ initiatieven genomen zullen worden om meer bekendheid te genereren onder de donors over de mogelijkheden van donorinbreng.

¹ Kamerstukken II, 2014–2015, 29 447, nr. 28

² Twijnstra Gudde, Evaluatie donorinbreng Sanquin, 19 maart 2014

³ Effectory, Donortevredenheidsonderzoek, meting december 2012

Inhoudelijke reactie

De heer K. wijst in zijn rapport op aantal zaken dat niet goed zou verlopen bij Sanquin. Deze zaken zijn door het Ministerie van VWS nader bekeken, ik ga daar hieronder nader op in.

De heer K. wijst op oplopende spanningen tussen donors en Sanquin en misstanden met betrekking tot klachtenprocedure. Bij Sanquin zijn geen spanningen bekend tussen de donors en de organisatie. Voor de afhandeling van de klachten bestaat een onafhankelijke klachtencommissie. Dat er «misstanden» zijn rond de klachtenprocedure herkent Sanquin niet. Het aantal klachten is namelijk relatief laag en in de afgelopen jaren is zelfs een dalende trend zichtbaar. Dit laat onverlet dat Sanquin erkent dat er verbeterpunten zijn. Naar aanleiding van een donortevredenheidsonderzoek heeft Sanquin onder meer besloten de klachtenprocedure te verbeteren.

De heer K. gaat in op de klachten die bij Sanquin zijn binnen gekomen over het salarisbeleid van Sanquin. Omdat de klachtencommissie niet bevoegd was, hebben deze klachten geen vervolg kregen. Deze discussie moet primair tussen de Minister van VWS en de volksvertegenwoordiging (het parlement) worden gevoerd. Het punt van de salarissen van de bestuurders van Sanquin is ook uitgebreid aan de orde geweest in de Tweede Kamer. Vanaf 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (hierna WNT) ook voor Sanquin van toepassing. Andere punten die niet direct raken aan het belang van de donor en waar een discussie met de volksvertegenwoordiging eerder op zijn plaats is, betreffen de onderwerpen die de heer K. eveneens noemt: het donorselectiebeleid, de prijzen van bloedproducten en de begroting van Sanquin. Dit zijn eveneens de punten die ik in ogenschouw neem in het kader van de jaarlijkse beoordeling en goedkeuring van het beleidsplan en de begroting van Sanquin.

De heer K. wijst op het jaarlijkse verlies van 10% van donors en wijt dit verlies aan donors die ontevreden zijn. Hij zet zijn vraagtekens bij de donortevredenheidsonderzoeken onder donors (met hoge scores voor tevredenheid). De afname van het aantal donors heeft een aantal oorzaken, maar is niet te wijten aan ontevredenheid. Het donorbestand van Sanquin kent een jaarlijkse verversing van 10% als gevolg van een natuurlijk verloop en doordat donors (tijdelijk) niet beschikbaar zijn. De daling van circa 40% waar de heer K. naar refereert (vanaf 2000) kan verklaard worden door een administratieve opschoning van het donorbestand van Sanquin en vooral door de verminderde wervingsinspanningen van Sanquin. Sanquin heeft in de afgelopen jaren minder gewonnen vanwege de daling in de afzet van bloedproducten, zo is de vraag naar rode bloedcellen in 2013 met 30% gedaald ten opzichte van 2000.

Sanquin was zich er terdege van bewust dat een tevredenheidsonderzoek onder actieve donors een vertekend beeld kan opleveren en heeft daarom ook onderzoek gedaan onder uitgeschreven donors naar de redenen om te stoppen als bloeddonor. Uit dit onderzoek is gebleken dat de redenen divers waren, zoals van medische aard (inclusief zwangerschap), leeftijd, verhuizing, wijziging in de loopbaan of een verminderde interesse (donor vond dat hij wel genoeg had bijgedragen). Een enkele keer wordt het samenvoegen van afnamelocaties genoemd en zeer zelden is ontevredenheid als reden opgegeven.

In zijn rapport stelt de heer K. dat de klachtenregeling van Sanquin niet zou werken gezien zijn ervaringen met de afhandeling van zijn klachten. Sanquin betreurt dat bepaalde behandeltermijnen niet zijn gehaald en

heeft de heer K. ook uitgebreid te woord gestaan. De directeur Donorzaken van Sanquin heeft de heer K. zelfs thuis bezocht om een nadere toelichting te geven. Dat het in een enkel geval mis kan gaan binnen een organisatie is voorstelbaar. Ik zou daar echter niet direct de conclusie aan verbinden dat de klachtenregeling van de organisatie niet zou werken. Daar zijn substantieel meer gevallen voor nodig. Sanquin laat weten dat naar aanleiding van het donortevredenheidsonderzoek in 2012, de klachtenprocedure onder de loep wordt genomen om verbeteringen door te kunnen voeren.

Tot slot

Ik ben het met de heer K. eens dat de bloedvoorziening in Nederland staat of valt met de circa 400.000 donors die vrijwillig en om niet hun bloed afstaan. Ik ben het echter niet met de heer K. eens dat daarom het belang van de donor vertaald zou moeten worden naar een individuele inspraak in de bloedvoorziening. In Nederland is het bij wet (de Wibv) geregeld dat de Minister van VWS eindverantwoordelijk is voor de Nederlandse bloedvoorziening en daarmee ook verantwoordelijk voor het te voeren beleid binnen de bloedvoorziening. Over dit beleid leg ik verantwoording af aan de volksvertegenwoordiging (waarin ook de 400.000 donors zijn vertegenwoordigd). In de wet staan de uitgangspunten van het Nederlands beleid geformuleerd, daarnaast stel ik driejaarlijks een ministerieel plan vast met het oog op een doeltreffende en doelmatige bloedvoorziening. In de voorbereiding van dit plan stel ik de bij de bloedvoorziening betrokken instanties in de gelegenheid om hun opvattingen ter zake naar voren te brengen. De bloedvoorzieningsorganisatie Sanquin is de door de Minister van VWS aangewezen ter uitvoering van het ministerieel plan.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
E.I. Schippers